

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи

Г.А. Каптур

Українська мова. Синтаксис простого та складного речення

*Практикум для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта*

Луцьк 2023

УДК 811. 161.2 (076)

*Затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 12 від 12 червня 2023 року); на засіданні науково-методичної комісії
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи (протокол № 10 від 15
червня 2023 року) до використання у навчальному процесі*

Рецензенти:

Костусяк Наталія Миколаївна – завідувач кафедри української мови, доктор філологічних наук, професор Волинського національного університету імені Лесі Українки

Заремба Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Каптур Г.А.

Українська мова. Синтаксис простого та складного речення: практикум для поточного та підсум. контролю знань здобувачів освіти спец. 013 Початкова освіта /Галина Каптур. Луцьк, 2023. 53 с.

У пропонованому навчально-методичному виданні вміщено тестові завдання для закріплення найважливіших теоретичних положень синтаксису сучасної української літературної мови. Наведені завдання мають різноманітний характер. Практикум може бути використаний як для систематичної перевірки засвоєння кожної окремої теми, так і для підсумкового контролю знань синтаксису сучасної української мови. Поряд із традиційними завданнями та питаннями запропоновано і такі, які відображають новітні тенденції у вивченні синтаксичних одиниць та явищ. Практикум сприятиме організації самостійної роботи студентів, допоможе їм виробити й удосконалити навички та вміння, необхідні для роботи у Новій українській школі .

Практикум призначений для здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта.

УДК 811. 161.2 (076)

©Каптур Г.А., 2023

Передмова

Практикум для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти укладено згідно з програмою курсу «Сучасна українська літературна мова. Синтаксис і пунктуація».

Мета пропонованого навчально-методичному виданні – допомогти здобувачам освіти вдосконалити й поглибити свої знання із синтаксису української мови, закріпити подані на лекції теоретичні відомості про синтаксичну будову мови, виробити навички синтаксичного аналізу.

Структура практикума така: сформульовано тему, запропоновано систему тестових завдань для самостійної та аудиторної роботи, виконання яких допоможе глибше засвоїти теоретичний матеріал, перевірити рівень цього засвоєння, виробити вміння і навички застосування теоретичних питань на практиці.

Із метою перевірки знань, умінь і навичок із синтаксису складного речення і тексту рекомендовано контрольні завдання і запитання. У навчально-методичному виданні також вміщено тексти для синтаксичного аналізу, список рекомендованої літератури.

Ілюстративний матеріал дібрано із широкої палітри художніх, публіцистичних і наукових текстів.

Навчально-методичне видання укладено на основі розробленого автором силабусу за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Практикум складено для здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта.

СИНТАКСИС

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ. ПРОСТЕ РЕЧЕННЯ

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Позначте твердження, яке є повним і правильним:

- А Словосполучення - це два (інколи більше) повнозначних слова.
- Б Словосполучення - це поєднання двох або більше повнозначних слів, з яких одне головне, а інше - залежне.
- В Словосполучення - це поєднання будь-яких двох чи більше слів.
- Г Словосполучення - це поєднання іменника з прикметником або дієсловом.

2. Позначте рядок, у якому всі поєднання слів є слово-сполученнями:

- А іти швидко, гірська стежка, схожий на батька;
- Б гідний подяки, повернутися вчора, мама усміхнулася;
- В брат і сестра, старий вітряк, багата уява;
- Г веселий сміх, біля будинку, звернутися з проханням.

3. Позначте рядок, у якому всі поєднання слів є слово-сполученнями:

- А мобільний телефон, нехай співає, комп'ютерна гра, дивитися вниз;
- Б сідати в літак, двоє рибалок, навчити читати, вийти назустріч;
- В роздуми і коментарі, залишений у спадок, посеред двору, буду читати;
- Г читати вголос, парламентські вибори, добро перемагає, віддати вчасно.

4. Позначте рядок, у якому всі поєднання слів є слово-сполученнями:

- А лісове озеро, світає довкола, читати книгу;
- Б біля озера, йти швидко, говорити вголос;
- В серед степу, цікава книга, гірка образа;
- Г довкола хати, зелена трава, висока вишня.

5. Позначте рядок, у якому в усіх словосполученнях головне слово є дієсловом:

- А допомагати батькам, красивий у роботі, добре вчитися;
- Б зустрітися з товаришем, вирощувати гриби, схилився до землі;
- В радісна зустріч, працелюбні мурашки, доглядати за сестрою;
- Г почесна нагорода, записувати музику, передавати по факсу.

6. Позначте рядок, у якому всі словосполучення іменні:

- А гарний на вигляд, дрібні гриби, одна з країн;
- Б читати книги, досвідчений у житті, третя лінія;
- В дорога ліворуч, повернувшись додому, зелений плащ;
- Г дуже високо, дві газети, хтось із співрозмовників.

7. Позначте рядок, у якому слова в усіх словосполученнях поєднані зв'язком узгодження:

- А такі справи, надісланий факс, побігти на вулицю;
- Б чарівна усмішка, тривала розмова, відчинені двері;
- В цілитися стоячи, особливо яскравий, тікати щодуху;
- Г моє благословення, гарно обмірковувати, добре слово.

8. Лише словосполучення наведено в рядку:

- А зіграти внічию, уникати фальші, найбільш авторитетний;
- Б духовні витоки, кадити фіміам, перечитувати поезію;
- В оригінальний у поглядах, напроти сіней, бачити уві сні;
- Г сонячний промінь, незважаючи на холод, рік за роком;
- Д зібратися на відпочинок, бігти назустріч, особливо яскраво.

9. Простим є речення:

- А Далеко чути звуки, гучно линуть голоси.
- Б Ясної тихої днини кружляє над землею, сідає на обличчя павутиння.
- В Пташині зграї злітають високо в небо, і від того здіймається вітер.
- Г Осінь не забарилася, бо закони природи невблаганні.

10. Позначте речення, яке є спонукальним:

- А Будуть солодко віять минулим білі яблуні в нашім саду (*В. Сосюра*).
- Б Чому не спить верба в прозору осінь?.. (*М. Стельмах*).
- В Ліси мої, хто вас убереже?! (*О. Пахльовська*).
- Г Не дай мені напитися журби й душі замерзнуть від морозу (*О. Довгоп'ят*).

11. Позначте рядок, для всіх сполучень якого характерний прямий порядок слів:

- А відправити факс, ввімкнути комп'ютер, мій друг, сміятися буду;
- Б розкрити таємницю, сховати хочу, за його спинами, дружити з нами;
- В чудовий подарунок, про кохання пісня, правильний спосіб, вийти на вулицю;
- Г підійти до переходу, корисна справа, збитися з дороги, бажати щастя.

12. Позначте речення, у якому підмет виражений сполученням слів:

- А Всі виконали завдання.
- Б Кожен з нас розумів сказане.
- В Осіння зірка повільно падала в пісок.

Г Прочитали з десяток книг.

13. Позначте речення, у якому НЕправильно визначено підмет:

- А Справа миру - священна.
- Б Рівень успішності в класі - високий.

- В Стати переможцем - мрія спортсмена.
Г Кожен з нас добре знав відповідь.

14. Позначте речення зі складеним підметом:

- А Коли б усі одурені прозріли, коли б усі убиті ожили... (В. Си-моненко).
Б Вона - це гармонійний спів, дух злагоди і миру (М. Рильський).
В Суворих слів, холодних і жорстких, перебираю низку, ніби чотки (М. Рильський).
Г Мільярди зір зариті у чорнозем, мільярди щасть розвіяні у прах (В. Симоненко).

15. Позначте речення, у якому присудок є складеним іменним:

- А Мене вчили жити чесно.
Б Київ - столиця України.
В Хлопці стали збиратися додому.
Г До млина тягнуться важкі вози з мішками.

16. Позначте речення, у якому присудок складений:

- А І ось вперішив дощ, зашумів над полями, над пасікою (В. При-ходько).
Б Павлінка була трохи розчарована (Ірина Вільде).
В Довго спали вітри у ярах на припоні (В. Симоненко).
Г Під Києвом стоїть щаслива осінь і вересня колише на руках (М. Боровко).

17. Позначте речення зі складеним дієслівним присудком:

- А Книга - це змога погомоніти з людиною через тисячоліття.
Б Я люблю очима тишу цілувати.
В Там будуть горіти до ранку в туманних дзеркалах троянди.
Г Мені осіння ніч короткою здається.
Д Зоря на небі рожева вже почала займатись.

18. Позначте речення зі складеним дієслівним присудком:

- А Я хочу вам про рідний край сказати.
Б Я берусь за важку роботу - виглядати синів.
В Мені дальня зоря буде слати листи вересневими журавлями.
Г Вже клен, що казку розказав бужкам, ліг тінню спати на телігу.
Д У Марії хата була збудована по-новому.

19. Позначте речення, у якому присудок є складеним іменним:

- А Він рицар був високої мети, він ворог був лукавства і облуди (М. Риль-ський).
Б Стара мати вже не мала сили кроку перейти (Марко Вовчок).
В По обіді ми подалися пішки до книгарні (В. Діброва).
Г Мати з Немидорою поралися у хаті, готували вечерю (І. Нечуй-Левицький).

20. Позначте речення, у якому між підметом і присудком треба поставити тире (розділові знаки пропущено):

- А Я не турист у ріднім краї не мовчазний спостерігач.
- Б В чужих краях і хліб неначе вата.
- В У нас на Україні душа і пісня споконвік жива.
- Г Київські кручі фортеці зелені.

21. Позначте речення, у якому є означення:

- А Любить осінь заходити в сади (В. Сухомлинський).
- Б Опівночі айстри в саду розцвіли... (Олександр Олесь).
- В Рої бджолині золоті над гречкою про літо дзвонять (В. Підпалин).
- Г Білка безжурно у хованки грає (М. Сингаївський).

22. Позначте речення, у якому означення виражене прикметником:

- А Любителі шахів сиділи над дошками, по півгодини обдумуючи кожен черговий хід (В. Москалець).
- Б І думка стала словом, і в поглядах - пісні, коли в цвіту медовім черешні запашні (М. Рильський).
- В З кущів підліска линуть перші трелі солов'я (А. Шиян).
- Г Стало пахучим і свіжим повітря після грози (А. Шиян).

23. Позначте речення, у якому інфінітив є означенням:

- А Командир віддав наказ виступати.
- Б Хлопці пішли ловити рибу.
- В Аліна попросила брата принести телефон.
- Г Сонце почало заходити за хмари.

24. Позначте речення, у якому є додаток:

- А Любить осінь заходити в сади (В. Сухомлинський).
- Б Слово, моя ти єдина зброе, ми не повинні загинуть обоє! (Леся Українка).
- В Перші снігурі пролетіли зграйкою малою (М. Боровко).
- Г В поле вийшов кобзар на світанні (В. Симоненко).

25. Позначте речення, у якому інфінітив є обставиною мети:

- А Птахи лишилися зимувати у нас.
- Б Учитель попросив дітей прочитати книжку.
- В Учні дістали завдання вивчити вірш напам'ять.
- Г Пролунав наказ вирушати.

26. Обставина причини є в реченні:

- А Брат навчився керувати автомобілем.
- Б Читаючи підручник, робить нотатки.

- В Шляхи засипаючи, завиває лютнева хуртовина.
- Г Поранений солдат побілів від болю.
- Д Мандрівники були вже дуже далеко від домівки.

27. Обставина причини є в реченні:

- А За Сулою, десь далеко-далеко, спалахували зірниці.
- Б Не від їжі ростуть діти, а від радості.
- В Маленьку хату обступили кругом високі ясени.
- Г Білі водяні лілеї гойдалися на темній воді.
- Д О степе, на теплій долоні зрости б і мені колоском!

28. Обставина причини є в реченні:

- А Душі найкращі поривання несем, як сповідь, матерям.
- Б Люблю дивитися на воду.
- В Я відчуваю рівний пульс народу.
- Г То вічність узяла мене у свідки - усе запам'ятати на віку.
- Д Сергійко прокинувся від крику.

29. Позначте речення, у якому другорядним членом виступає обставина міри та ступеня:

- А Заходить до хати зоря-зоряниця, і гомін стихає кругом.
- Б Ходить вітер ярком та горою, плачуть трави, тужать під косою.
- В Прісною прохолодою повіяло з лісу.
- Г За півкілометра річка розпливалася великим плесом трохи меншого, широкого й чистого ставу.

30. Позначте речення з порівняльним зворотом:

- А Твоя любов як сміх дитячий... (Д. Іванов).
- Б Не пізніше як через два дні робота буде закінчена. (З журн.).
- В Ти чуєш, як співають зорі осанну весняній землі? (Д. Іванов).
- Г В саду нашім - тихо, неначе у вусі (Д. Іванов).

31. Позначте речення, у якому перед як потрібно поставити кому (розділові знаки пропущено):

- А Сосюра як справжній лірик різноманітний у своїх переживаннях.
- Б Діти як квіти поливай то ростимуть.
- В Весь світ знає Довженка як великого кінорежисера.
- Г Палаючий Будапешт був перед нами як на долоні.
- Д Уночі хоч як тріщить а вдень проти сонечка плющить.

32. Позначте речення, у якому перед словом як ставиться кома:

- А Мелашка була потрібна в господі (?) як робітниця.
- Б Дівчина сяяла (?) як кущ калини.
- В Усі дівчата (?) як дівчата.
- Г Промені (?) як вії сонячних очей.

33. Позначте рядок, у якому всі прикладки написано правильно:

- А криголам «Арктика», вовки сіроманці, жук-короїд, дівчина-красуня;
- Б заєць русак, ніч-мати, готель «Україна», гори Карпати, Десна-ріка;
- В пісня-чарівниця, дівчина-льотчик, полин-трава, трава полин, гори-велетні;
- Г льон-довгунець, красуня-дівчина, Дніпро-Славута, учитель-фізик.

34. Позначте рядок, у якому всі прикладки написано правильно:

- А учений-документаліст, жук короїд, Лисичка-Сестричка, Дніпро-ріка;
- Б готель «Дніпро», учитель історик, журнал «Україна», хлопець-богатыр;
- В мати-природа, дівчина-майстриня, Київ-град, озеро-Байкал;
- Г Буг-річка, книга «Вир», дівчина-красуня, заєць-русак.

35. Поширеним є речення:

- А Кілька покупців почали сперечатися.
- Б Мільярди людей прагнуть жити в злагоді.
- В Хлопчаки били байдики.
- Г Вистава була надзвичайна.
- Д Трава не скошена.

36. Поширеним є речення:

- А Вона сиділа склавши руки.
- Б Ми з тобою будемо радіти.
- В Я буду крізь сльози сміятись.
- Г Сотні птахів почали співати.
- Д Батько з сином закінчили сіяти.

37. Поширеним є речення:

- А Хай кожен із вас поміркує.
- Б Друзі будуть відпочивати.
- В Тут темно.
- Г Він виявився не в тім'я битий.
- Д Брат із сестрою співали.

38. Поширеним є речення:

- А Годі бити байдики!
- Б Осінь сіла відпочити.
- В З журбою радість обнялися.
- Г Сергій — ні риба ні м'ясо.
- Д Ранки стають морозними.

39. Поширеним є речення:

- А Літо й досі не здається.
- Б Батько з сином були терплячими.

- В Чумацький Шлях — сузір'я.
- Г Братик нашкодів і наживав п'ятами.
- Д Кожен з нас, буває, помиляється.

40. Непоширеним є речення:

- А Ще сонячні промені сплять.
- Б Не все пробачить можна і забути.
- В Сусіди почали бити тривогу.
- Г Сиплеться і сиплеться осінні листя.
- Д Сміливі завжди мають щастя.

ОДНОСКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Односкладним безособовим є речення:

- А По селу застрибало відлуння цокоту сокири.
- Б Навколо запахло чебрецем і м'ятою.
- В Напечемо солодкої цибулі, із підчеревини нашкваримо шкварок.
- Г Передсвітанкова весняна тиша рідних полів.
- Д Батьківщину і матір не вибирають.

2. Односкладним називним є речення:

- А У тихім сквері серед віт мармурова Венера.
- Б Вузенька вуличка. Стіна, повита хмелем.
- В У синіх відрах листя лопушине.
- Г Твої спогади світлі, але щемливі.
- Д За вікном жоржини й чорнобривці.

3. Односкладним називним є речення:

- А Бережи честь змолоду.
- Б Ночвами моря не перепливеш.
- В Лупайте сю скалу!
- Г Поспішайте творити добро!
- Д Твоїх очей магічна ніжність і губ розплавлений метал.

4. Котре з поданих речень НЕ є односкладним?

- А Вже пройдено третю частину шляху (О.Гончар).
- Б Низьку Маланку зовсім затерли (М.Коцюбинський).
- В Неспокій, тривога проривалися з його серця (І.Цюпа).

5. Позначте речення, яке є безособовим:

- А Таємничість раннього ранку оповила чумаків своїми чарами (М. Коцюбинський).
- Б Справа і зліва віяло свіжістю і ароматом води (Ю. Смолич).
- В Хочу слухать забуті пісні (В. Сосюра).
- Г Вчителя і дерево пізнають з плодів (Нар. творчість).

6. Позначте речення, яке є односкладним називним:

- А Ніч темна.

- Б На небі сонце.
- В Пахне травною.
- Г Ніч наступу.

7. Позначте рядок, у якому є неповне речення (деякі розділові знаки пропущено):

- А Сідай. Спочинь з дороги, брате (*Л. Костенко*).
- Б Темні скелі виглядали понуро, а море лежало внизу під сірою поволокою сну (*М. Коцюбинський*).
- В Мело, крутило, скаженіло, огортаючи присмерком весь край (*О. Гончар*).
- Г В зелене Журавлине летять журавлі, а лебеді у Лебедин (*П. Воронько*).

8. Позначте речення, у якому тире стоїть на місці пропущеного члена:

- А І новорічна ніч - як казка (*Є. Гуцало*).
- Б Сонце повільно сховалося за горизонт - до Карпат завітав вечір... (*М. Парминський*).
- В Пам'ятаєш, як пахне вітер - полонений старих каштанів? (*О. Делеменчук*).
- Г В провітку дерев - віддзеркалення міста (*О. Делеменчук*).

9. Позначте речення, яке є двоскладним:

- А Ми з кумом на задалегідь підготовлені позиції - в погрібник (*Остан Вишня*).
- Б За одного битого двох небитих дають (*Нар. творчість*).
- В Світлая, дивная ніч (*Г. Чупринка*).
- Г Ще поки тепло, заночую в лузі (*Л. Костенко*).

10. Позначте речення, яке є односкладним означено-особовим:

- А Краю рідний, шуми яворинням розлогим (*О. Довгон'ят*).
- Б Дихання гір було чути (*О. Довгон'ят*).
- В Не родися красна, а родися щасна (*Нар. творчість*).
- Г В розквітлих келихах тюльпанів ти дарував мені любов (*О. Довгон'ят*).
- Д У степ проводжала з тугою в очах (*А. Луговський*).

11. Позначте речення, яке є означено-особовими:

- А Могили називали сліпою (*Ю. Мушкетик*).
- Б Гірських вершин досягають, на жаль, не тільки орли (*О. Довженко*).
- В Над книгою людства схиляю чоло... (*П. Воронько*).
- Г Людей підняли по тривозі за кілька хвилин і вишикували вздовж огорожі (*В. Козаченко*).

12. Позначте односкладне неозначено-особове речення:

- А Не приймаю обчухрану мову, довіряюсь пшеничному слову.
- Б Маму треба любити й розуміти.
- В Зачерствілі, очищуймо душі!
- Г Задзвонили в усі дзвони по всій Україні.

13. Позначте односкладне безособове речення:

- А Світлішає в житті і на душі.
- Б Люблять у нас дотепне слово.
- В Сади свій сад, плекай свої надії.
- Г Від добра добра не шукають.

14. Визначте тип односкладного речення:

Треба було дочекатися світу (М.Коцюбинський).

- А Означено-особове.
- Б Узагальнено-особове.
- В Безособове.

- Г Називне.
- Д Неозначено-особове.

15. Визначте тип односкладного речення:

Івана вдарило в жар (В.Кучер).

- А Означено-особове.
- Б Узагальнено-особове.
- В Безособове.
- Г Називне.
- Д Неозначено-особове.

16. Визначте тип односкладних речень:

Дорога. Ранок. Тиша. Довгий яр, весь білою черемхою залитий (М. Рильський).

- А Означено-особове.
- Б Узагальнено-особове.
- В Безособове.
- Г Називне.
- Д Неозначено-особове.

17. Визначте тип односкладного речення:

Глибоке небо, білі хмари та плюскіт срібної води (Є.Маланюк).

- А Означено-особове.
- Б Узагальнено-особове.
- В Безособове.
- Г Називне.
- Д Неозначено-особове.

УСКЛАДНЕНЕ РЕЧЕННЯ.

ОДНОРІДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ. ЗВЕРТАННЯ. ВСТАВНІ СЛОВА

1. Позначте речення, у якому є однорідні члени речення:

- А Ой повішу колісочку у поли, у поли, будуть дитя колисати соколи, соколи (*Нар. творчість*).
- Б А він візьми та й скажи всю правду.
- В Про нього останнім часом ні слуху ні духу.

Г Двори стоять у хуртовині айстр. Яка рожева й синя хуртовина (*Л. Костенко*).

2. Позначте речення, у якому означення однорідні, а тому між ними треба поставити кому (розділові знаки пропущено):

А В густім зеленім березовім гаю над Дністром весело щебетали пташки (*І. Франко*).

Б Сонце вдарило з-за лісу червоним потужним промінням на київські гори (*І. Нечуй-Левицький*).

В Широка зелена Оболонь і Поділ укрились тінню і потемнішали (*І. Нечуй-Левицький*).

Г Сиві рожеві блакитні дими кучеряві плинуть з високих, мов башти, стрімких димарів (*М. Рильський*).

3. Позначте речення з однорідними присудками:

А Не тіло, а душа є людиною.

Б Сном блакитним заснули поля, і долини, і гори, й діброви.

В А наше слово чисте, запашне.

Г Шлях освіти та науки нас навіки поєдна!

4. Позначте речення з неоднорідними означеннями (розділові знаки пропущено):

А Вже українське (?) щире слово почув, збагнув і визнав світ.

Б У світ ідемо щирими (?) гостинними.

В І сум шалений (?) непримиренний знов крає серце на чужині.

Г Сонце розсіва своє пекуче (?) іскристе проміння.

5. Позначте речення, у якому між однорідними членами кома НЕ ставиться:

А Я був у власному житті і машиніст (?) і пасажир.

Б Один оце я тільки - ні в тин (?) ні в ворота.

В Не схотіла душа бунтівна ні тепла (?) ні смачного пшона.

Г Слизняк не виросте ні лебедем (?) ані орлом.

6. Перед однорідними членами речення потрібно ставити двокрапку, а після них – тире в реченні (розділові знаки пропущені):

А Із сивої давнини існували на землі чотири добродітності а саме мудрість правосуддя стійкість вірність.

Б Є місцевості веселі радісні є похмурі тривожні й недобрі місця.

В Летиш і милуєшся всім і сріблястою нехворощю і ворохами золотими на токах.

Г Скрізь на вершечку стрілецької гори на пагорбах і видолинках панувала тиша.

Д Земля і місяць вишні і тополі і тиша в тиші і тумани в полі усе в чеканні.

7. Перед однорідними членами речення потрібно ставити двокрапку, а після них – тире в реченні (розділові знаки пропущено):

А Луки гори пишні сади все зелене й припишкле.

Б Підручні гетьмана Перебийніс Богун Нечай теж були добре відомі всім.

В І право людське і воля й закон усе потоптано.

Г Козаки були озброєні шаблями списами а також вогнепальною зброєю мушкетами пістолями.

Д Земля безсмертя кожному дала поету космонавту гречкосію.

8. Перед однорідними членами речення потрібно ставити двокрапку, а після них – тире в реченні (розділові знаки пропущено):

А І стежка у росах і тиха діброва то все моя рідна співуча земля.

Б Усе постава непорушно тоненькі ніжки розвилки рогів на його голівці усе було сама довершеність і краса.

В Все забуваєм скруту і нужду і те здається що й забути годі.

Г Мерещились мені здаля ліси поля квітучі площі уся утрачена земля що за життя мені дорожча.

Д Усе ніби поменшало і звузилось і дорога і стежка в березі і круча над Россю.

9. Позначте речення з узагальнювальним словом після однорідних членів речення (розділові знаки пропущено):

А Січ дала видатних полководців славних державних діячів Наливайка Сагайдачного Хмельницького Сірка.

Б Шевченкові були підвладні всі жанри літератури поезія проза драматургія.

В Несуть пани осаули козацькою зброєю литий панцир порубаний шаблю золотую.

Г Козацтво було озброєне вогнепальною зброєю мушкетами пістолями рушницями.

Д Іван Богун Данило Нечай Максим Кривоніс ці підручні гетьмана були відомі всім.

10. Позначте речення з узагальнювальним словом після однорідних членів речення (розділові знаки пропущено):

А Шевченкові були підвладні всі жанри літератури поезія проза драматургія.

Б І пісні і приказки й прислів'я все те вражало надзвичайним багатством поезії жарту гумору практичного розуму.

В Усе прекрасне народжується зі звичайної буденності життя людська врода неперепутне слово невмируща мелодія геніальна картина.

Г У його слові було все злагода спокій усталеність надія.

11. Позначте речення, у якому після однорідних членів речення треба поставити тире (розділові знаки пропущено):

А Про все ти співаєш про сльози і сміх про молодість грізну (*В. Сосюра*).

Б Мені там рідне все й Дінця зелені хвилі і шепіт яворів і дальній дзвін копит і округа озер степів картини милі й на обрії гаї що серцю шлють привіт (*В. Сосюра*).

В Земля України і небо і люди усе мені рідне (*В. Сосюра*).

Г У щастя людського є рівних два крила троянди й виноград красиве і корисне (*М. Рильський*).

12. Позначте речення, у якому перед однорідними членами речення треба поставити двокрапку, а після них — тире (розділові знаки пропущено):

А Всяке птаство як-от деркачів перепілок куликів курочок можна було викосити косою в траві або впіймати (*О. Довженко*).

Б Ось такий і є вересень удень надійний вночі тривожний (*М. Стельмах*).

В Найменший шерхіт луск гіллячки шум пташиного крила цокіт копит усе резенувало тут надзвичайно лунко часто повноголосо! (*О. Гончар*).

Г Любить він такі ночі безвечірні і цю тишу і якусь таємничість гармонію у всій природі (*О. Гончар*).

13. Позначте речення, у якому між однорідними членами речення ставиться кома (розділові знаки пропущено):

А Сосни немов розступилися і обгорнули кімнату (*М. Коцюбинський*).

Б Обабіч по схилах гір розсипалися отари кіз та овець (*М. Коцюбинський*).

В Досі кожному сниться домівка колишня і лелече гніздо на дуплистій вербі (*В. Скомаровський*).

Г І птахам і звірятам цікаво було дивитися на людей (*В. Бережний*).

14. Позначте речення, у якому ставиться тире (розділові знаки пропущено):

А І все навколо витанцьовує і білі лілії і зелений очерет і кучеряві верби і човен (*Л. Вишневецький*).

Б Земля і вода і повітря все послуло (*М. Коцюбинський*).

В Весільний одяг яблуня вдягла не дочекалась навіть до неділі (*М. Боровко*).

Г Велика галявина поросла травною і присохлим уже лісовим зіллям папороттю конвалією деревієм (*В. Козаченко*).

15. Позначте, де в поданому реченні потрібно поставити коми:

Вже сонце скотилось до темного бору і в теплім промінні купало і ярі лани і веселую гору (Леся Українка)

- А після слів *бору, лани*;
- Б після слів *бору, купало, лани*;
- В після слова *лани*;
- Г коми немає.

16. Перед однорідними членами треба поставити двокрапку, а після них — тире в реченні (розділові знаки пропущено):

А І квіт зорі і спалахи півонії, космічний гул і мовчазний туман усе довкруг в довершеній гармонії звучить урочим ладом як орган.

Б Неспокій рух і боротьбу я бачив скрізь у дубовій вербовій корі у старих пеньках у дуплах у болотній воді.

В Згадка про рідну землю завжди і в щасті і в горі і в хвилини сумнівів супроводить нас.

Г Голос Духа чути скрізь по курних хатах мужицьких по верстатах ремісницьких по місцях недолі й сліз.

Д Наближення зими у всьому серце чує і в шелесті листів і в вітрі і в стежках.

17. Позначте речення, у якому треба поставити двокрапку (розділові знаки пропущено):

А Надворі повсюди лежала роса на пожовклій траві осінній на круглій павутині попід стріхою... на капустах у городі (*Гр. Тютюнник*).

Б А перед нашими очима біжать сірі сумні осінні лани (*М. Івченко*).

В І вгорі й нанизу й на воді все стало однією мрією (*Із журналу*).

Г Земля і вода і повітря все послуло (*М. Коцюбинський*).

18. Позначте речення, у якому перед сполучником і пропущено кому:

А Сповідуюсь перед всесущим Богом та материнським поглядом простим, який в далеку проводжав дорогу і вслід мене не раз перехрестив (*А. Луговський*).

Б Народ наш перемагає у тих битвах і живе, і гонить з другого кореня новеє пагіння... (*І. Цюпа*).

В Просте, звичайне слово, яке щодня повторюємо і ми, і наші діти (*В. Кучер*).

Г Ранок теж був тихий і безвітряний і обіцяв сонячний жаркий день (*Гр. Тютюнник*).

19. Позначте речення з поширеним звертанням (розділові знаки пропущено):

А До тебе моя річенько ще вернеться весна. (*Л. Глібов*)

Б Чи знаєш ти хлопче якого коня тобі серед поля вготовила доля?
(Б. Олійник).

В Спасибі Вам мамо за вічну любов і за всю неоплачену ласку
(Д. Луценко).

Г Не плачте мамо не треба і ви не журіться тату (А. Малишко).

20. Позначте речення, у якому звертання стоїть у середині речення, а тому з обох сторін відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

А Рідна мово без тебе ніхто я мов підрізаний вітром листок
(П. Перебийніс).

Б Понеси мене на крилах радосте моя (В. Симоненко).

В Старі дуби спасибі вам за осінь (Л. Костенко).

Г Не сумуй вербо моя похила що багряним листям одшуміла осені пора
(Д. Луценко).

21. Позначте слово (сполучення слів), за допомогою якого виражається ставлення мовця до повідомлення:

А звертання;

Б підмет;

В узагальнюване слово;

Г вставне слово.

22. Позначте речення із вставним словом (розділові знаки пропущено):

А Він може багато чого зробити (О. Квітневий).

Б Навіть медуза знає задалегідь що буде буря на морі (В. Сабунаєв).

В Звичайно дорога нам теж не килимами була вистелена (О. Гончар).

Г - Ти вислухаєш мене? - Звичайно (О. Квітневий).

23. Позначте речення, у якому вставне слово (словосполучення) дає емоційну оцінку повідомлюваному:

А Мабуть, людині не можна відриватися від рідного берега.

Б Сумління людське, виявляється, схоже на вулик, його теж можна розтривожити.

В Досі дні стояли теплі, сонячні, а сьогодні, мов на гріх, задощило.

Г Доброго, кажуть, дождати треба, а лихе - само прийде.

Д А хлібам колосистим, здається, немає кінця.

24. Позначте речення, у якому є вставлена конструкція, а тому її треба відокремити розділовими знаками (розділові знаки пропущено):

А І не було алей ні променад ні вишуканих вин ні пундиків ні печив (Л. Костенко).

Б Там батько плачучи з дітьми а ми малі були та голі не витерпів лихої долі умер на панщині... (Т. Шевченко).

В По стежці щось веде мене до хати... Стібок матусиних слідів (О. Довгон'ят).

Г Кораблі кораблі в золотистій імлі ви у долю мою як в легенду ввійшли
(В. Івасюк).

25. Позначте речення, у якому допущено помилку при вживанні однорідних членів речення (потребує редагування):

А Цього року ми посіяли на дачі кріп, петрушку, огірки, редьку.

Б Усі прагнули і вірили в перемогу українських спортсменів.

В Йому подобається відкривати сторінки не тільки нової історії, а й географії.

Г Циркачі виступали на маленьких відкритих площадках та у великих залах.

ВІДОКРЕМЛЕНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

26. Позначте речення, у якому означення не відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

А І місяць травень буде гомонить рудим джмелем наляканим до краю.

Б Над луками залитими квітневою повинню холонув оранжевий вечір.

В Покрите хмарами сонце на сей день червоно вибилося з-за гори.

Г Дуби наповнені темінню стоять безшелесно в якійсь шляхетній величчі.

Д Мої дні течуть тепер серед степу серед долини налітої зеленим хлібом.

27. Позначте речення, у якому означення НЕ відокремлюються (розділові знаки пропущено):

А Долинка вишита сонцем пускає їм в очі веселі сліпучі зайчики
(М. Стельмах).

Б Незвична музика біла безголоса живе тремтить біліє на одній ноті
(Є. Гуцало).

В Усе кургани та й кургани ще не заораних могил
(Л. Костенко).

Г Одягнений у хвою шумить дрімучий темний бір
(Н. Забіла).

28. Поширене означення НЕ відокремлюється комами в реченні (розділові знаки пропущені)

А Балка вкрита садками вилась попід горою.

Б Птахолови минали березовий гай пронизаний пасмами світла.

В Усіяна колосками земля пахне літом.

Г Невідомий нікому я сідаю на лавку слухаю і дивлюся.

29. Поширене означення НЕ відокремлюється комами в реченні (розділові знаки пропущено):

А Лежить дорога золотом прошита.

Б І видзвонює мотив моє слово сріблом скуте.

В По вінця сповнені краси шумлять смерекові ліси.

- Г До колосків налитих туго моя прихилена душа.
- Д Біліють смолоскипи грайливо пофарбованих ялин.

30. Поширене означення НЕ відокремлюється комами в реченні (розділові знаки пропущено):

- А Сади омиті музикою згадок ковтають пил міжселищних доріг.
- Б А думки мої натхненні та квітчасті опадають вересневим жовтим листям.
- В На обрії біліють маревом повиті села.
- Г Вечір гаптований золотом приходить на зміну дню.
- Д Понад сади обтяжені плодами з прощальним криком журавлі летять.

31. Позначте речення з невідокремленим поширеним означенням (розділові знаки пропущено):

- А На землю зорану плугами спада рожево-білий цвіт.
- Б Озвучене піснями бринить моє перо.
- В Гудуть з вітрами до світання дощем оплакані сади.
- Г Сильна вправна вона працювала завзято і смовіддано.

32. Позначте речення з відокремленим означенням:

- А Вона вже не чула нічого, крім голосу власного серця.
- Б Дніпро тече повільно, величаво, розливаючись безліччю рукавів.
- В На світі жив хлопчина кучерявий - допитливий, непогамовний, жвавий.
- Г Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерням в рідній борозні.

33. Позначте речення, у якому НЕ потрібно виділяти комами відокремлене означення:

- А Місячним сяйвом залиті мріють сади.
- Б Над головою весь час дзвеніли точені із золота сосни
- В Степ оповитий тишею дихав пахощами росяних трав.
- Г Я небесами пійманий тремчу.
- Д Налита сонцем і вітрами хлюпоче веслами весна.

34. Позначте речення з дієприкметниковим зворотом, що НЕ відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

- А За вікном тьмяніє небо зорями вишите.
- Б Небо чудово блищало все засіяне зорями.
- В Над луками залитими квітневою повинню холонув оранжевий вечір.
- Г Широке рівне плесо віддзеркалювало срібні кучері залитих сяєвом хмар.

35. Перед виділеним сполучником НЕ ТРЕБА ставити коми в реченні (розділові знаки пропущено):

- А Тішилася Ганна скоромовкою *як* піснею.
- Б Доброта потрібна людям *як* хліб.
- В Лисенко відомий у світі *як* композитор.
- Г Ця дівчина... Обличчя *як* з ікон.
- Д Софія височіє над Дніпром *як* свіча.

36. Позначте речення, у якому прикладку зі сполучником *як* треба відокремити комою:

- А Ми знаємо Франка *як* перекладача.
- Б Нас зустрічали *як* переможців.
- В Нам *як* школярам зменшили нормативи.
- Г Ми приїхали *як* агітатори.

37. Відокремлений додаток ужито в реченні:

- А Хлопець стріляв швидко, хоча й неточно.
- Б О земле втрачена, явися бодай у зболеному сні!
- В Край шляху, у долинці, догорає вогнище.
- Г А там, надворі, іде дощ, готується до виступу веселка.
- Д За винятком баби Оришки, Чіпка нікого не любив.

38. Відокремлений додаток ужито в реченні:

- А Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерням в рідній бороні.
- Б Розминаючи сизий полин у долоні, роси юності спогадом п'ю.
- В До серця доторкнулася весна, ота жіноча, ніжно-лебедина.
- Г Усі, за винятком Андрія, прийшли того вечора на збори.
- Д Ніч була темна, але тиха.

39. Відокремлений додаток ужито в реченні:

- А То пилок, то сніги, то сльота нам вкривають дорогу.
- Б Крім знання, тут потрібна інтуїція, дар передбачення, дар ясновидця.
- В Дозволь мені, мій вечоровий світе, упасти зерням в рідній бороні.
- Г Щовесни, як і інші дерева, яблуня своїм цвітом цілується з бджо-лами.
- Д І все-таки до тебе думка лине, мій занапащений, нещасний краю.

40. Позначте речення, у якому додаток стоїть у середині речення і з обох боків відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

- А Нікого тут нема крім мене й господині (*М. Рильський*).
- Б Там замість житечка в теплеє літечко терен зацвів (*Г. Чупринка*).
- В Величезна калюжа заросла травами ліловими дзвониками і скида-лась на озеро (*О. Донченко*).
- Г І ніхто того не чув не знав не бачив опріч Марка маленького (*Т. Шевченко*).

41. Позначте речення з відокремленою обставиною:

А У хліві, крім ластів'ячого гнізда над кроквою, нічого не було (Гр. Тютюнник).

Б Вранці, прокинувшись, ми побігли до озера вмитись (Я. Стельмах).

В А він, орел, шумить, клекоче, мов людям розказати хоче про поеди-нок у яру (Т.Шевченко).

Г Вже почалось, мабуть, майбутнє. Оце, либонь, вже почалось (Л. Костенко)

42. Позначте речення, у якому поширена обставина відокремлюється комою (розділові знаки пропущено):

А Годі вже панам сидіти згорнувши руки (І. Нечуй-Левицький).

Б Кілька годин вони працювали не відпочиваючи (В. Собко).

В Можна помилятися й маючи вчений ступінь (З газети).

Г Шарахнувся врізнобіч люд розступаючись перед баскими кіньми (О. Гончар)

43. Позначте речення, у якому поширена обставина стоїть у середині речення і з обох боків відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

А А вибігши з хати пішов у садок (М. Коцюбинський).

Б Настечка засвічує каганець і прикривши рукою несе його до столу (М. Стельмах).

В По той бік річки заходило сонце пославши на воду од берега шматок червоного полотна (Гр. Тютюнник).

Г Укрившись тьмою тротуари і асфальти сплять (О. Довгон'ят).

44. Позначте речення, у якому обставина НЕ відокремлюються комами (розділові знаки пропущено):

А Троянці в човни посідавши і швидко їх поодпихавши по вітру гарно поплили (І. Котляревський).

Б І мати вмившись зодягали чисту сорочку, підв'язувалися вишитим ухрестики фартухом (В. Скуратівський).

В Вона не звикла сидіти склавши руки (І. Нечуй-Левицький).

Г Наталка стояла на кладці з рушницею і трохи зігнувшись дивилась у воду нерухомо... (І. Багрянний).

45. Непоширену обставину НЕ треба відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущені):

А Не піймавши не кажи що злодій.

Б Рушниця в його руках стріляла не хиблячи.

В Посеред плеса вода мов сказившись починала хлюпати й кружляти.

Г Хлопці прокинувшись нагодували й напоїли коней.

Д Не зрозумівши студентка запитала ще раз.

46. Непоширену обставину НЕ треба відокремлювати комами в реченні:

- А Собака теж зробився веселий і покрутившись знехотя потюпав геть.
- Б Вишні зацвівши в росах заплачуть.
- В Соснове гілля найжачившись дивиться вгору.
- Г Так вони сидячи діждалися неньки.
- Д Я радіючи дивлюсь на сади в цвіту.

47. Непоширену обставину НЕ треба відокремлювати комами в реченні (розділові знаки пропущено):

- А Біля багаття обнявшись сиділи друзі.
- Б Та йдучи міркую сам-таки з собою.
- В Брати пригинаючись входять до хати.
- Г Іван не вгаваючи розповідав про побачене.
- Д Гай лежав розпластавшись.

48. Позначте речення з обставиною вираженою одиничним дієприслівником, що НЕ відокремлюється:

- А Згуртувавшись (?) хоч наспіваємось.
- Б Краще вмерти (?) стоячи, як жити на колінах.
- В Попрацювавши (?) можна й відпочити.
- Г Спотикаючись (?) вчаться вище ноги піднімати.

49. Позначте речення з вираженою одиничним дієприслівником обставиною, що НЕ відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

- А Не подумавши й кілочка не затешеш.
- Б Спочиваючи бійці славному пісню співають.
- В Прощаючись Радченко поглядає в бік Дніпра.
- Г Стоїть замислившись стара груша в саду!
- Д Затихаючи десь за ланами гомонів грім.

50. Позначте речення, у якому одиничний дієприслівник потрібно відокремити комою (розділові знаки пропущено):

- А Гуркіт канонади ревів не перестаючи.
- Б Бійці сиділи деякий час задумавшись.
- В Пряме дерево і вмирає стоячи.
- Г Людина! Це ж яке слово! Його треба говорити стоячи.
- Д І я заплакавши назад поїхав знову на чужину.

51. Позначте, які розділові знаки і де саме потрібно поставити в поданому реченні: *Хрипко крякаючи пролетів грак мало не черкаючи вершечків сонних дубів* (О. Копиленко)

- А кома лише після слова *крякаючи*;
- Б кома лише після слова *грак*;
- В коми після слів *крякаючи* і *грак*;
- Г коми після слів *грак* і *черкаючи*.

52. Позначте речення, у якому є уточнювальне означення:

- А Під Києвом, на березі Дніпра, хлопча стояло в мареві світанку... (Б. Лепкий).
- Б Слово інше кинула, студене, потоптала ватру ти байдуже (Д. Павличко).
- В Я наче не тебе люблю, а той широкий мир, увесь той світ, що там, поза тобою! (Є. Плужник).
- Г Не дивися так привітно, яблуновоцвітно (П. Тичина).

53. Уточнювальним членом НЕ ускладнено речення (розділові знаки пропущено):

- А У Корчуватому під Києвом рік сорок другий ожеледь зима.
- Б Там у сузір'ї Саламандри твій коханий бив тобі чолом.
- В Коло самого дому під вікнами росли куці жовтої акації купи мальви.
- Г Під час лютих осінніх штормів на Чаїному знаходять собі притулок рибалки.
- Д Високо в небі у прозорому надхмар'ї виблискували в променях сонця чайки.

54. Уточнювальним членом ускладнено речення:

- А У спеку на ялтинських пляжах тьма-тьмуца людей.
- Б Увечері за ставком як солодко співає соловейко!
- В Односельці вирішили зібратися вранці біля млина.
- Г У травні на Хрещатику каштани білим цвітом пишсяються.
- Д Я колись мріяв стати льотчиком ще в п'ятому класі.

55. Увідповідніть за подібністю синтаксичного значення підкреслені фрагменти простих і складних речень. Логіку такого поєднання показано на схемі.

Просте речення

Складне речення

- 1** Для забезпечення стабільності всередині країни Мономах нерідко вдавався до рішучих дій проти порушень миру, але виявляв до упокорених противників милосердя.
- А** Коли за голими деревами зайшло сонце, Степан зібрався в дорогу.
- 2** Здавна народ України славився своєю гостинністю.
- Б** Віють вітри, віють буйні, аж дерева гнуться.

3 У хаті ще більше потемніло.

В У досвітньому небі сизили далекі хмари, наче над землею летіло безліч перелітних птахів.

4 Вітер колише трави шовкові.

Г Щоб не відстати від своїх вогневіків, старшина завжди вирушав заздалегідь.

Д Серед великої тиші чулось тільки, як шелестіли листочки.

56. У відповідність за подібністю синтаксичного значення підкреслені фрагменти простих і складних речень. Логіку такого поєднання показано на схемі.

Просте речення

Складне речення

1 Од хвилювання Тетяна не могла спокійно говорити.

А Ми пильно землю бережемо свою, аби її не вкрили чорні хмари.

2 Наперекір утискам царського двору Остап Вересай першим серед українських кобзарів вийшов на світову арену.

Б А круг озера сосни, які в хуртовину натомились шуміти.

3 Сюди за щастям я забрів.

В Був дуже веселий, тому що таланило йому дивовижно.

4 На тихому плесі почали виринати зелені пуп'янки.

Г Я чолом до землі припаду і відчую, як сонячно бродить життєдайний рух.

Д Я зберіг почуття і надії не втратив, хоч не раз і з журбою, і з розлукою знавсь.

57. У відповідність за подібністю синтаксичного значення підкреслені фрагменти простих і складних речень. Логіку такого поєднання показано на схемі.

Просте речення

Складне речення

1 Малий сірий шнурок у небі спочатку повзе, як гусениця, та скоро видовжується, розбивається на окремі цятки.

А Дарма що старшина заборонив співати, над табором стояв суцільний гул.

2 Після третіх півнів Гнат бережно відчинив хатні двері й вийшов.

Б Місяць повис над ставом, щоб тасмниці неба і землі з'єднати.

3 Незважаючи на вітерець, парило й робилося душно.

В Долом шуміло, наче бурчак у повінь котив по річці каміння і рив береги.

4 Волноваські учні приїхали до Києва подивитися визначні пам'ятки історії та культури.

Г Сонце сильно нагрівало, так що земля почала парувати.

Д У рідному місті ще тихі та сонні майдани, коли до Дніпра ми зі школи йдемо на зорі.

58. У відповідність за подібністю синтаксичного значення підкреслені фрагменти простих і складних речень. Логіку такого поєднання показано на схемі.

Просте речення

Складне речення

1 Чиста та погожа вода стояла майже вщерть із кам'яними цямринами криниці.

А Поміж дерев буйно росли трави, які не цвітуть ніколи.

2 Осінь прийшла задоциту поля, умити ліси та сонні хати.

Б Сонце пекло так, що й уночі степ пашів.

3 Чому оці засмагли люди в чорних пілотках підводників шукають

В Я не збагну ніколи, як умістилось моє життя в маленькім слові «хліб».

нагоди порадитись зі мною.

4 Секунди, як сніжинки, миготять.

Г Він рад буде навіть поступитися чим-небудь, аби привести діло до кінця.

Д Проїшов мій вік, як маківка одвіла.

59. Увідповідніть за подібністю синтаксичного значення підкреслені фрагменти простих і складних речень. Логіку такого поєднання показано на схемі.

Просте речення

1 Перша його думка була побачити Настю та почути від неї новини.

2 Вікові ялини й сосни похмуро мовчали через байдужість до людських тривог.

3 Баче шлях широкий в полі та й пішов шукати долі.

4 Увечері того дня й наступного їх приймали найповажніші люди в місті.

Складне речення

А Легко дихали лугові трави, які щедро обмили теплі літні дощі.

Б Удень, коли світило сонце, лід вигравав у його промінні міриадами іскор.

В Готуються осінні далі зустріти ночі темноту там, де зоря в такій печалі згубила хустку золоту.

Г Бог дав мені співучий голос, щоб менше сліз душа лила.

Д Над минулим не плавав, бо маю нескóрену вдачу.

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ. СКЛАДЕОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Складним є речення:

- А Мудрість, кажуть, приходить з роками.
- Б Про людину кажуть, що вона велетень, бог, гігант.
- В Наче зачарований велетень, стояв ліс, опушений білим інеєм.
- Г Грими, моя пісне могутня, ясна, на всім українським роздоллі.

2. Складним є речення:

- А Хто ставить завдання простіші, той швидше мети досягає.
- Б Он ліс знімає золотистий бриль, прощаючись із відлєтілим літом.
- В Білий пилوک сіввся з неба, устеляв сивою памороззю трави.
- Г Зоря, здавалось, просвітила знову борцям визвольний, легендарний шлях.

3. Позначте речення, яке є складним (розділові знаки пропущено):

- А Виїжджає в степ червоне літо на незагнузданім коні (*В. Підпалій*).
- Б Ось налетить вітер і почне безжально зривати осінню красу зажуреного клена (*О. Копиленко*).
- В Прилинув вітер і в нічній хатині він про весняну волю заспівав (*Леся Українка*).
- Г Дорослі чайки ширяли над озером і час від часу приносили пташеняттям смачну рибу (*В. Данилов*).

4. Позначте речення, яке є складносурядним:

- А Чорне небо немовби перевернулось і впало у плесо ріки (*Р. Іванченко*).
- Б Про щастя від майстра не чув я ніколи, а він же кував нам підкови на щастя (*В. Василяшко*).
- В Уночі, як Чумацький Шлях куряву простеле, вийди на Дніпро (*П. Тичина*).
- Г Ще вітер не випив краплини роси, іскряться вони і спадають під ноги (*І. Низовий*).

5. Позначте складносурядне речення, між частинами якого потрібно поставити тире (розділові знаки пропущено):

- А Сині роси зблискували на травах і сонце купалось на левадах.
- Б Реве Дніпро й лани широкополі медами пахнуть.
- В Десь у хлібах кричав перепел і туман стелився од річки.
- Г На хвилину раптом стихли голоси і спинилися тіні.
- Д Хвилина ще і схід розпише в сліпучі барви небосхил.

6. Позначте складносурядне речення, між частинами якого НЕ ставиться кома (розділові знаки пропущено):

- А Я у думках до мами пригорнулась і стало гарно й затишно мені.
- Б Теплий день розхлюпує блакить і ластівки купаються в промінні.
- В Свинцем набрякли сиві хмари і сонце зникло якимсь враз.
- Г Від пісні журливої дуб сколихнувся і лелеки здригнулись вві сні.

7. Позначте складносурядне речення, між частинами якого НЕ треба ставити коми (розділові знаки пропущено):

- А Весна процвіте і наново криниця простеле барвінком круті береги.
- Б Рясніє дощ і падає лункіше м'яких краплин розмірене биття.
- В Знову яблуні буйно цвітуть і лунає знайомий мотив.
- Г Грім одгримів і солодкою млостю спокою віє од цвіту вишень і сирії землі.
- Д Вишневі зацвіли сади і сніг пахучий падає на воду.

8. Позначте речення, структура якого відповідає схемі [], і []:

А Садів квітучі вітрила напнула над селом весна і свій могутній шлюз відкрила коханню, про яке все зна (*Д. Іванов*).

Б Так, у тому палаці співали, і то був не такий спів, який знав я (*В. Шевчук*).

В Повітря склом виблискує ламким, і тиша ніжно дзвонить над полями (*М. Рильський*).

Г Дивився на розмитий водою світ, де нерозмитими лишалися тільки мої думки, і сльози підступали мені під горло (*В. Шевчук*).

9. Перед виділеним сполучником треба поставити кому в реченні (розділові знаки пропущено):

А Удосвіта знов загули на морозі сосни і закричали півні на горищах.

Б Тут кажуть уночі горять вогні болотні чи світяться корчі зотлілі до трухи.

В Зрідка тут пробіжить заєць або спиниться на кручі вовк.

Г В одну мить розсунувся простір і стали ближчими зорі.

Д На сизих луках скошено траву і літо буйне в береги ввійшло.

10. Позначте складносурядне речення, між частинами якого ставиться кома (розділові знаки пропущено):

А Скоро під небом високим маревом степ задимить і ластівки чорним шовком будуть мережить блакить (*Д. Іванов*).

Б Ще мить і вже дзвенять-гудуть струни його гусел (*Р. Іванченко*).

В Сторожа ходить по міському валу і сови сплять в западинах бійниць (*Л. Костенко*).

Г Вітерець дихнув і жовта комишина надломлена на самій середині так жалібно так сумно заспівала (*Дніпрова Чайка*).

11. Позначте речення, між частинами якого ставиться тире (розділові знаки пропущено):

А Мене водило в безвісті життя та я вертався на свої пороги... (*Д. Павличко*).

Б Тут кожен день історією куто і кожен день сучасним гомонить (*Б. Олійник*).

В Скрізь якась покора в тишині розмита і берізка гола мерзне за вікном (*В. Сосюра*).

Г Несподіваний ривок і ми відриваємося від землі (*А. Шиян*).

12. Позначте речення, між частинами якого НЕ треба ставити розділовий знак (розділові знаки пропущено):

А По узліссі і на галяві перший ряс і цвітуть проліски та сон-трава (*Леся Українка*).

Б Якийсь густий заросляк трапивсь мені на дорозі і я загубив у нім стежку (*М. Грушевський*).

В Свій меч історія підносить і долу падає ярмо (*М. Рильський*).

Г Серце моє закалатало і я не зводив погляду з інструмента (*С. Кравецький*).

13. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення: *Вітру на морі не було...* вибрати:

А коли ми повернулися з екскурсії.

Б хоча за прогнозом і обіцяли буйного.

В як і очікуваного кілька днів сонця.

Г проте клекотав сильний прибій.

Д штиль радував матерів із дітьми.

14. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Сонце заходило...* вибрати:

А розкидаючи рожеві плями по піску.

Б і тепло разом із собою забирало.

В і надворі починало вже темніти.

Г ніби пірнало в безкрає море.

Д і накладало ніжні сліди на берег.

15. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Зривалися в небо ластівки...* вибрати:

А коли вибігав у двір старий кіт.

Б ховалися комахи в невидимі щілини.

В і різко тараном падали вниз.

Г та вимальовували в ньому арфу.

Д і розбивали небо блискавки.

16. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *В гаю співають солов'ї...* вибрати:

А коли весна приходять справжня.

Б дарма що холоди і злива.

В і піснею сповіщають про весну.

Г а в грудях калатає.

Д і заливаються, і мріють.

СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Позначте речення, яке є складнопідрядним:

А Сміється весна надворі, внизу під кручею Дніпро шумить, передзвонює на хвилях срібними персями (*М. Стельмах*).

Б Вітру на морі не було, проте клекотав сильний вітер (*М. Трублаїні*).

В Де степ лежав рудою пустою, там поверхів орлиний змах (*Н. Гнатюк*).

Г Бійці йшли похмуро, задумавшись, спідлоба поглядаючи на загадкові краї (*О. Гончар*).

2. Позначте речення, яке є складнопідрядним:

А Підводить сонце голову жовтаву, потоки світла ллються і дрижать (*С. Жуковський*).

Б З темного моря пливе-виринає вороже військо, на берег виходить, і скоро весела долина заплаче, вогнем запалає (*Дніпрова Чайка*).

В Знати багато мов - значить мати багато ключів до одного замка (*Вольтер*).

Г Нема тепер уже таких річок, як ти була колись, Десно (*О. Довженко*).

3. Позначте речення, у якому засобом зв'язку між частинами є сполучне слово:

А Горнись до тебе, Україно, щоб нас ніхто не роз'єднав (*М. Бакай*).

Б Деякі люди не користуються повагою через те, що їх не цікавлять інші люди (*І. Томан*).

В Ніколи не забуду своєї першої дитячої драми, що тяжко й надовго ранила моє серце (*Д. Міщенко*).

Г Мені розповіли, що того літа в сусідньому селі під час грози блискавка підпалила хату... (*В. Земляк*).

4. Позначте складнопідрядне речення, у якому підрядна частина стоїть у середині головної, а тому з обох сторін відокремлюється комами (розділові знаки пропущено):

А Садів квітучі вітрила напнула над селом весна і свій могутній шлюз відкрила Коханню про яке все зна (*Д. Іванов*).

Б Давно те минуло як мала дитина сирота в ряднині я колись блукав без свити без хліба по тій Україні... (*Т. Шевченко*).

В А ті руїни що он там чорніють стоятимуть вже на чужій землі (*Леся Українка*).

Г Ось чому в жару й на холоді все ввижається мені що струмує наша молодість у тужавому зерні (*М. Сингаївський*).

5. Позначте речення, структура якого відповідає схемі [, () ,]:

А В автобусі, заповненім людьми, ваш теплий погляд мій зупинить будень (*Н. Баклай*).

Б Побіля лісової стежки, по якій майже не ходять, поміж тонких шабельок трави несподівано натрапляю на білі оченята конвалій (*Є. Гуцало*).

В А коли від низького заволохаченого неба обірвалася метелиця, сніги за одну ніч присипали той осінній скрип... (М. Стельмах).

Г Якщо покласти її (сон-траву) під подушку, то що присниться, те й здійсниться (Із журналу).

6. Позначте складнопідрядне речення з підрядним означальним:

А Рідну пісню треба захищати так, як захищають рідний край.

Б А доки є пісня, нікому не вдасться захмарити небо моєї душі.

В Духовність - озонова пелюстка, що так бережно огортає планету й не дає зруйнувати життя.

Г Народі мій, як добре, що ти у мене є на світі.

7. Позначте складнопідрядне речення з підрядним наслідковим:

А Долиною полилась річечка, наче хто кинув нову синю стрічку на зелену траву (М. Коцюбинський).

Б Од квіту вишень стало в світі біло так і чисто так, хоч вікно - навстіжень (Б. Олійник).

В Де прикрили солдати цю землю грудьми, розквітають травневі сади (П. Осадчук).

Г Народ захоплений танцем і все звужує коло, так що танцюри мов у криниці (М. Коцюбинський)

8. Позначте складнопідрядне речення з підрядним мети:

А Земле, засійся зерном золотим, щоб колосилася нива зелена (В. Грінчак).

Б Не несучи нікому біду, бо й від вас я її не чекаю (М. Сингаївський).

В Коли падав із дерев лист і люди збирали картоплю, повернувся додому Оксен (Г. Тютюнник).

Г Гасли вікна, бо вже синій день дивився крізь намерзлі шибки до кожної хати (М. Коцюбинський).

9. Позначте складнопідрядне речення з підрядним означальним:

А І дивиться місяць на землю, де в цвіті, немов молода у фаті, йде весна (Д. Іванов).

Б Далеко від степу люди чули, як ночами стугоніла земля (Н. Рибак).

В Тут повіяло звідти, де вітер було спав (М. Рудь).

Г Все, що відбувається в світі природи, має свій смисл (Є. Гуцало).

10. Позначте складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним:

А Хто серед трупів ворожих біжить по селу, що вже догоряє? (О. Довженко).

Б А може, завтра ти пройдеш ось тут, де вітер пелюстки колише (В. Івасюк).

В Несу любов свою здалека, яку назавжди я зберіг (М. Бакай).

Г Не встигають збагнути сини, що матері не вічні (*В. Юхимович*).

11. Складне речення з підрядним з'ясувальним утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Мабуть, почну писати...* вибрати:

- А коли настане слухна мить.
- Б якщо наполягатимуть друзі.
- В як велить чисте сумління.
- Г про що мовчить більшість.
- Д хоч на творчість немає часу.

12. Складне речення з підрядним обставинним способу дії утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Так вийшло...* вибрати:

- А оскільки клей наносили нерівномірно.
- Б хоч ніхто й не сподівався на перемогу.
- В бо створене власними руками дороге.
- Г що аж земля навколо здригається.
- Д як кожен з нас і планував.

13. Складне речення з підрядним обставинним міри і ступеня утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Ударив грім...* вибрати:

- А коли сонце заховалося за хмару.
- Б хоч негоди прогноз не обіцяв.
- В так що птахи вмить розлетілися.
- Г що аж шибки затряслися в домі.
- Д якого ой як чекали в таку посуху.

14. Складне речення з підрядним обставинним порівняльним утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Сестра розповідала...* вибрати:

- А як хвилюється в шторм море.
- Б ніби в нашому ставку живе сом.
- В ніби солов'їха в гаю щебетала.
- Г як краще готувати великодню паску.
- Д наче підручники видаватимуть завтра.

15. Складне речення з підрядним обставинним місця утвориться, якщо частину *де кує зозуля* вписати замість крапок у реченні:

- А У гаю,...., свято весни вповні.
- Б Чекай мене біля ставу,....
- В У тих місцях пісні,...., ліризм посилюється.
- Г Виглядатиму тебе,....
- Д Вислів ... є двоскладним реченням..

16. Складне речення з підрядним обставинним часу утвориться, якщо частину коли випікають паску вписати замість крапок у реченні:

- А Я дуже люблю день,....
- Б Відчуття свята посилюється,....
- В Нагадай час,....
- Г Речення ... неускладнене.
- Д Завжди збираємося того вечора,....

17. Складне речення з підрядним обставинним причини утвориться, якщо частину не можу писати віршів уписати замість крапок у реченні:

- А Коли настає темна ніч
- Б ... адже Муза від мене далеко.
- В ... у яких немає душі й ритму.
- Г Якщо немає натхнення
- Д ... хоч як мене не просить.

18. Складне речення з підрядним обставинним мети утвориться, якщо частину повертаюсь додому вписати замість крапок у реченні:

- А Як тільки велике свято
- Б ... так що готуйте, мамо, вечерю.
- В Коли тяжко на душі....
- Г ... аби розвіяти сум і тривогу.
- Д ... бо рідна кличе сторона.

19. Складне речення з підрядним обставинним умови утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Поспієш на обід...* вибрати:

- А хоч і часу зовсім мало.
- Б адже ще часу доволі багато.
- В так що голодним не лишишся.
- Г бо час трапези перенесли.
- Д коли удосвіта виїдеш.

20. Складне речення з підрядним обставинним наслідку утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *Густо ріс очерет...* вибрати:

- А що на березі навпроти старого лісу.
- Б так що тяжко було крізь нього пробиратися.
- В що навесні ще був зовсім рідесенький.
- Г що аж не видно було великої річки.
- Д дарма що вода від берега давно відступила.

21. Складне речення з підрядним обставинним допустовим утвориться, якщо серед варіантів продовження речення *У змаганнях ти обов'язково переможеш...* вибрати:

- А адже тренуєшся дні і ночі.
- Б якщо до мети йтимеш упевнено.
- В коли докладатимеш усіх зусиль.
- Г так що пакуй валізи на чемпіонат.
- Д хай як не стараються твої суперники.

22. Позначте речення з послідовною підрядністю:

- А Їй здавалося, що в людській душі немає вузлів, яких би не можна розв'язати (*Ю. Мушкетик*).
- Б Над Дніпром широким, вільним, де луги й степи цвіли, наші прадіди поляни оселились і жили (*Олександр Олесь*).
- В Старий заховавсь в степу на могилі, щоб ніхто не бачив, щоб вітер по полю слова розмахав, щоб люди не чули... (*Т. Шевченко*).
- Г І я не чув, як жайвір в небі тане, кого остерігає з висоти... (*В. Симоненко*).

23. Позначте речення з однорідною підрядністю:

- А Його (сінокіс) ніхто не міг поділити, бо кожен боявсь, що йому припаде та третина якраз на коліні Десни, яку щороку ріже нещадно весняна вода (*О. Довженко*).
- Б Пес, що спочатку приставав сумлінно при кожній появі дичини, переконався нарешті, що я не буду стріляти... (*М. Грушевський*).
- В Коли проспівали перші півні, Данило Васильович повів Марка у ванькир, де пахли сухі васильки і чорнобривці (*М. Стельмах*).
- Г Раз дізнались печеніги, що для бою час настав, що в Болгарії далекій забарився Святослав (*Олександр Олесь*).

24. Позначте складнопідрядне речення з однорідною підрядністю:

- А Я не вірю, що ці дні останні, що остання над світом весна, і що граються діти востаннє, і востаннє лілея зрина... (*П. Усенко*).
- Б Мене приніс на наш город лелека, що знов за мною прилетить здалека і вже навіки віднесе туди, де крильми книг шумить бібліотека (*Д. Павличко*).
- В Хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього (*М. Рильський*).
- Г Коли до тебе прилечу, засяє в сонці все навкруг, як після теплої дощу в росі важкій зелений луг (*Д. Павличко*).

25. Позначте речення, яке відповідає такій характеристиці: складнопідрядне речення з неоднорідною підрядністю:

- А Мова - наша зброя, якою ми служимо народові, що нас народив, вигодував, виховав.
- Б Життя карає неодмінно за кожен гріх, за хибний крок, поки збагнеш, що не година, а все життя - один урок.

В Коли людині є що сказати, вона вилле з глибини власної душі все те, що має, на папір або полотно.

Г Хіба не вірите, що скоро день засвіте, що сонце наше вже з-за обрію встає...

26. Позначте речення, що відповідає такій характеристиці: складнопідрядне речення з однорідною підрядністю:

А Усіх, хто живе в Україні, має об'єднувати в суспільство українська мова, котру треба знати.

Б Скажи мені, всесильна мово, з якого джерела буття тече струмок, що зветься Слово, в ріку нескортого життя?

В Повінь добрих почуттів затоплює вчителя, коли він чує, як довірливо тулиться до нього дитина.

Г Велике діло, коли людина має чисте сумління, коли ніякі тіні не каламутять, не забруднюють душу

Д Хоч проживи сто і двісті років, Київ пізнати повністю неможливо, бо в кожного він свій, особливий, самобутній, неповторний.

27. Позначте складне речення, у якому перед сполучником і НЕ треба ставити кому (розділові знаки пропущено):

А Ми живемо в краю де зоріє Дніпро і де Стугни виблискує стрічка (О. Довгоп'ят).

Б Берег марив звабливими мушлями і пісок розсипався мов зрада (В. Юхименко).

В Блукали дощі на куценьких кудлатих лапах і пахли вони нам то морем, то молоком (Н. Білецька).

Г Подорожні розбились на зграї і кожна пташка до рідних осель полетіла (Дніпрова Чайка).

БЕСПОЛУЧНИКОВЕ СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

1. Позначте речення, яке є складним безсполучниковим:

А Вже вечір в спину дневі дише, заливши фіолетом даль (Д. Іванов).

Б Дихнув вітерець – і ожив стародавній той город... (Дніпрова Чайка).

В Чіпка чує: недалеко із-за жита хтось співає (Панас Мирний).

Г Я не бував за дальніми морями, чужих доріг ніколи не топтав... (Богдан Лепкий).

2. Позначте безсполучникове складне речення, між частинами якого слід поставити тире (розділові знаки пропущено):

А Відбились зорі у воді летять до хмар тумани.

Б Життя росте лишень з любові лише краса людей навчає жить.

В Дощ пройшов хазяйським кроком сад в росі купається.

Г Дуже дивний пейзаж косяками ідуть таланти.

Д Степ половецький половіє трава аж срібна від роси.

3. Позначте безполучникове складне речення, між частинами якого ставиться тире (розділові знаки пропущено):

А Я в давню істину увірував глибоко найвища мудрість в простоті високій.

Б Людина йде до краси творить її цим і відрізняється вона від усього суцього.

В Пригадаймо золота тиха осінь застеляла жовтим листям княжий Львів.

Г Всі бджоли злетілись гудуть золотаві рої.

4. Позначте безполучникове складне речення, між частинами якого слід поставити тире (розділові знаки пропущено):

А Переконатися пора зробивши зло не жди добра.

Б Одним заспокоюю себе у мене ще все попереду.

В У товаристві лад усяк тому радіє.

Г Добре сказано Сенекою жорстокість народжується з посередності й слабкості.

Д Не повернуть минулого ніколи воно пройшло і вже здається миттю.

5. Позначте речення, яке є складним безполучниковим:

А Або гори Карпати сповиті в синяві мряки, або неприглядні густі проліски і синіють здалека... (О. Кобилянська).

Б Щоб рибку їсти, треба у воду лізти (Нар. творчість).

В Ще треті півні не співали, ніхто ніде не гомонів... (Т. Шевченко).

Г Чи справді хтось далеко співає, чи то їй вчувається (О. Гончар).

6. Позначте безполучникове складне речення, між частинами якого ставиться двокрапка (розділові знаки пропущено):

А Поглянь вуалі білосніжні смагляві вишні надягли (Д. Іванов).

Б Сонце весні знов привітно свят-рушнички вистеля ходить мій сум по землі і по-журавлиному плаче... (Д. Іванов).

В Прийде осінь у засіках буде хліб золотий (О. Десняк).

Г В неділеньку рано розігралося море не одному сину на чужині горе (Гр. Тютюнник).

7. Позначте речення, у якому ставиться двокрапка (розділові знаки пропущено):

А Стріну ж я калину небо те безкрає цілий день сопілка в моїм серці грає (А. Малишко).

Б На небі сонце серед нив я (М. Коцюбинський).

В А вас просив би я зразки ліпити ви чоловік тямущий і бувалий (Леся Українка).

Г Зима без снігу літо без хліба (Нар. творчість).

8. Позначте речення, у якому ставиться тире (розділові знаки пропущено):

А Вам страшно геть ідіть з дороги! (*Леся Українка*).

Б Човен пливе та хвилі здіймає б'ючи вітрила в задумливу ніч (*С. Фоменко*).

В Але вірте друзі мої мріяти треба завжди всюди! (*О. Бердник*).

Г Відшелестіли лебеді і трави остання гілка глоду обліта (*Л. Овдієнко*).

9. Після речення *Гамір умить стих...* треба поставити двокрапку, якщо серед варіантів його продовження вибрати:

А стало чути навіть політ бджоли.

Б навіть дерева стоять безшелесно.

В пролунав дзвоник на урок.

Г усе навколо принишкло.

Д навколо запанувала дзвінка тиша.

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ

1. Позначте складне речення з різними видами зв'язку:

А Коли весна розкована бриніла на ксилофонах сонячних струмків, душа моя, мов поле, яриніла зоринками гречаних світляків (*Д. Луценко*).

Б Де я не бував, де не їздив, з якими тільки людьми не зустрічався і хто тільки не вдовольняв мою спрагу знайомства та пізнання чужої душі, завжди із своїх мандрів я повертався до батька й матері (*Є. Гуцало*).

В Уночі, коли з глибин космосу проступають зорі, пробиваються скупим світлом до нас, ми відчуваємо, що йдемо не просто по землі - йдемо по планеті (*О. Гончар*).

Г Вони давно вже втратили життя, в них згасло все, що тільки малось, умерли всі і думи, і чуття, і тільки форма їх такою же зосталась (*Олександр Олесь*).

2. Позначте правильну синтаксичну характеристику поданого речення:

І тільки він не може лягти: чекає, доки з'явиться на небі безліч птиць, що звістять йому про звільнення... (*В. Шевчук*)

А складне речення з безсполучниковим і сурядним зв'язком;

Б складне речення з сурядним, підрядним і безсполучниковим зв'язком;

В складне речення з безсполучниковим і підрядним зв'язком; підрядність послідовна;

Г складнопідрядне речення з послідовною підрядністю.

3. Позначте складне речення з сурядним і підрядним зв'язком:

А Простелилась пам'яті ожина по горбах, куди малим ходив, і озвалась мамина стежка кущиком блідої лободи (*М. Ільницький*).

Б А земля лежить медова, а поля пожаті мріють, на городах достигають гарбузи зеленоребрі... (*М. Рильський*).

В Уперше в житті, за весь вік, за це літо уперше в роду, де не знали страху, я вижити мушу, я мушу вціліти, я мушу об'їхати смерть на шляху (*Л. Костенко*).

Г Кладе на обрій сонце свій малюнок, неначе у колиску малюка стелилась жінки лагідна рука й тривожна, ніби перший поцілунок (*П. Галич*).

4. Позначте речення, що відповідає такій характеристиці: складне речення з різними типами синтаксичного зв'язку (сполучниковим і безсполучниковим):

А Ріка налітала на камінні зубці, поміж яких застряв дуб-велет, а потік спадав униз, де також стриміли камені.

Б Не зневірся, не впави у відчай: вир не вкрутить, хвиля не знесе.

В Вже вечір тіні склав у стоси, за обрій котиться курай, і дальні пахнуть сінокоси, і дальній пахне рідний край.

Г Якщо не можна вітер змалювати, прозорий вітер на ясному тлі, змалюй дуби, могутні і крилаті, котрі од вітру гнуться до землі.

Д Іду дивлюсь: мій край, моя земля, сміються в небі золотому річки, і села, і поля.

5. Позначте, які розділові знаки треба поставити в поданому реченні:

Таке моє давнє правило ніколи не шкодувати за тим чого не можна повернути (О. Гурейв)

- А кому після *тим* і після *правило*;
- Б кому після *правило* і кому після *тим*;
- В тире або двокрапку після *правило*;
- Г двокрапку після *правило* і кому після *тим*.

6. Складним із сполучниковим і безсполучниковим зв'язком є речення:

А Небо прорізали вогняні стріли, ударив грім, на пильних дорогах знявся вихор.

Б І пригадалося йому дитинство: над водами хиляться лози, лелека пливе в висоті.

В Не щебече соловейко в лузі над водою, не співає чорнобрива, стоя під вербою.

Г Скрізь, де пройшов дощ, свіжо — нарешті дочекалися прохолоди й поживи землі.

Д Кажуть люди: пальцем торкнеш ластів'яче гніздо — птиця одразу покине ваш двір.

7.З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Кулінарне мистецтво Китаю удосконалювалося протягом століть: за три тисячі років свого існування воно придбало і, що важливо, зберегло всі ті цінні знання та навички, які дозволяють китайським стравам вважатися одними з найбільш корисних і смачних. (2) Найдавніші археологічні знахідки, а саме: бронзові горщики, ножі, кухонні дошки, лопатки, черпаки тощо – були знайдені в місті Аньян провінції Хенань і свідчили про досить високий гастрономічний рівень китайців. (3) Ще в 770-221 рр. до н.е. в Китаї існували публічні ресторани, а приблизно півтори тисячі років тому була складена докладна кулінарна книга. (4) Уже в той час кулінарне мистецтво було предметом серйозного вивчення, що пояснюється особливим ставленням китайців до приготування їжі.

Тип речення:

- А складносурядне
- Б складнопірядне
- В просте ускладнене

Г складне безсполучникове

Д складне з різними видами зв'язку

8. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Ягоди й листя чорниці з давніх часів відомі своїми лікарськими властивостями, адже ця рослина є сильним природним антибіотиком. (2) На думку американських учених, насичений чорницею раціон ефективний проти багатьох симптомів старіння людини, а саме: порушення зору й координації рухів, втрати м'язової сили й навіть пам'яті. (3) Численні дослідження підтверджують: уживання чорниці знижує ризик розвитку онкологічних захворювань. (4) Відмінний аромат та корисні властивості має й листя чорниці, а чай із додаванням ягід впливає на швидкість згортання крові, перешкоджає утворенню тромбів.

Тип речення:

А складне з різними видами зв'язку

Б складнопідрядне

В складне безсполучникове

Г складносурядне

Д просте ускладнене

9. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Плід ожини, однієї з найсмачніших ягід, складається з багатьох кістянок, у середині яких міститься велика приплющена кісточка. (2) У світі існує понад триста п'ятдесят різноманітних сортів цієї рослини, але всі вони належать до родини розоцвітих. (3) Ожина – витривала та невибаглива рослина, її кущі дуже швидко розростаються і в Карпатах, і на Кавказі, і на Близькому Сході. (4) У давнину ця рослина також уважалася священною й навіть магичною через свої властивості сприяти зосередженню та покращувати пам'ять.

Тип речення:

А складне безсполучникове

Б просте ускладнене

В складносурядне

Г складне з різними видами зв'язку

Д складнопідрядне

10. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Деруни – картопляні млинці, які мають велику популярність в українській кухні, особливо в північних та західних районах України. (2) У різних регіонах цей витвір картопляного мистецтва охрестили такими іменами: терчаниками, тертюхами, драниками, картопляними пляцками, драчанками, кремзликами. (3) У Коростені Житомирської області з цієї страви зробили бренд: тут щорічно проводять Міжнародний фестиваль дерунів, на який з'їжджаються продемонструвати свою майстерність кухарі зі всієї України й не тільки. (4) У традиційній українській кухні на свято Благовіщення пісні деруни стали одним із головних елементів застілля, а пухкі картопляні оладки з начинкою та заправкою годились до будь-якого святкового столу.

Тип речення:

А складносурядне

Б складнопідрядне

В просте ускладнене

Г складне безсполучникове

Д складне з різними видами зв'язку

11. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Живопис у Китаї – цілісний вид мистецтва, у якому вірші та каліграфія складають його невід'ємну частину, відтворюючи гармонію й таїнство світобудови в усіх її виявах, а поезія вважається квінтесенцією мистецтва. (2) Вона перетворює накреслені знаки, які шануються як святиня, на звук. (3) А її вище завдання, безперечно, полягає в поєднанні людського генія з першоджерелами життєвих сил світу. (4) Насичена ідеями конфуціанства та даосизму, китайська поезія об'єднує розум та відчуженість, вона прагне проникнути в реальність і передати з усією гостротою дух життя, «невідчутний порух звуку», музичність, притаманну багатонаціональній китайській мові.

Тип речення:

А складне з різними видами зв'язку

Б просте ускладнене

В складносурядне

Г складнопідрядне

Д складне безсполучникове

12. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Пам'ятник галушці в Полтаві – символічний пам'ятний знак на честь традиційної для регіону Полтавщини страви української кухні, один із міських символів уособлення щедрості й добробуту. (2) Дерев'яна стільниця вкрита українським вишитим рушником, а на ній – величезна ложка й тарілка з 12 галушками – саме так виглядає популярний пам'ятник галушці, авторами якого стали народний художник України Анатолій Чернощоків і скульптор Микола Цись. (3) Відкриття пам'ятника Полтавській галушці відбулося 1 квітня 2006 року, на 197-річчя з дня народження Миколи Гоголя, який колись прославив цю страву на сторінках своїх творів. (4) До речі, на Соборному майдані проходить і традиційне свято галушки, на ньому кожен може спробувати популярну українську страву, потанцювати та подивитися українські театральні вистави.

Тип речення:

А складносурядне

Б складнопірядне

В просте ускладнене

Г складне безсполучникове

Д складне з різними видами зв'язку

13. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Українська народна пісня «Щедрик» в оригінальній обробці композитора Миколи Леонтовича підкорила світ і стала символом Різдва. (2) Ця пісня бере свій початок ще з дохристиянських часів; мотив вважали магічним, його наспівували, вітаючи прихід нового року. (3) Найважливіша подія в історії «Щедрика» відбулася в Києві в 1916 році: хор студентів Київського університету вперше виконав «Щедрика» – і мелодія полетіла у світ. (4) Більше ста років український «Щедрик» мандрує планетою, а його мелодія раз у раз з'являється в рекламі світових брендів.

Тип речення:

А складносурядне

Б складнопірядне

В просте ускладнене

Г складне безсполучникове

Д складне з різними видами зв'язку

14. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) У Києві, дорогою до Андріївського узвозу, можна побачити скульптуру, знамениті персонажі якої ніби щойно зійшли з телевізійного екрана й застигли посеред вулиці. (2) Це пам'ятник Проні Прокопівні та Свириду Голохвастову – героям відомого фільму «За двома зайцями», знятого за однойменною п'єсою українського класика Михайла Старицького. (3) Місце розташування було обрано не випадково, адже головні фрагменти фільму відзнято саме тут, біля Андріївської церкви: із цих широких чавунних сходів, що ведуть до церкви, під час знімального процесу скинули невдалого нареченого Проні Прокопівні – Голохвастова. (4) Скульптура вважається пам'ятником нового типу: вона виконана в повний зріст та без високого постаменту.

Тип речення:

А складне з різними видами зв'язку

Б просте ускладнене

В складносурядне

Г складнопідрядне

Д складне безсполучникове

15. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Музей мікромініатюр Миколи Сядристого, народного художника України, розташований на території Києво-Печерської лаври. (2) Особливістю творчості видатного майстра є те, що всі свої твори він виготовляє вручну, за особисто винайденою технологією для кожного виду робіт. (3) Мікромініатюри, представлені в колекції музею, розширюють усталене уявлення про межі людських можливостей: руками Сядристого був створений найменший у світі діючий електромотор, який майже у двадцять разів менший макового зернятка. (4) Микола Сядристий уже більше чотирьох десятиліть займається створенням шедеврів у стилі мікромініатюри, а його мистецтво обійшло всі континенти, залишаючи незабутнє враження в шанувальників його творчості.

Тип речення:

А складносурядне

Б просте ускладнене

В складнопідрядне

Г складне з різними видами зв'язку

Д складне безсполучникове

16. З'ясуйте тип кожного речення в тексті (цифра позначає наступне речення).

Речення (текст)

(1) Озеро Синевир, або Морське Око розташоване на висоті близько тисячі метрів над рівнем моря та має глибину понад двадцять метрів. (2) Вода Синевиру чиста й прозора настільки, що в ній добре себе почуває форель – риба, яка може жити лише в кришталево чистій воді. (3) Виникло озеро внаслідок землетрусу, до нього стікаються три гірські потоки, підтримуючи високий рівень води в будь-яку пору року. (4) Гладінь озера іскрить блакиттю, але рівно посередині з води випростовується невеличкий острівцець, що нагадує вічко.

Тип речення:

А складне безсполучникове

Б складнопідрядне

В просте ускладнене

Г складносурядне

Д складне з різними видами зв'язку

ПРЯМА І НЕПРЯМА МОВА. ЦИТАТА

1. Позначте речення, у якому слова автора стоять перед прямою мовою (розділові знаки пропущено):

А От і принесли нам лебеді на крилах життя говорить мій дід Дем'ян (*М. Стельмах*).

Б Здоровенькі були пастушки усміхнувшись гукнув подорожній (*В. Скомаровський*).

В Промовила конвалія прощай гаю милий! (*Леся Українка*).

Г Щасливого лову кивала вона головою рибалці (*М. Коцюбинський*).

2. Позначте правильний варіант запису речення з прямою мовою:

А «Ті школярі, - писав В.О. Сухомлинський, які, крім підручника, нічого не читають, дуже поверхово оволодівають знаннями».

Б «Ті школярі, - писав В.О. Сухомлинський, - які, крім підручника, нічого не читають, дуже поверхово оволодівають знаннями».

3. Позначте речення, у якому неправильно замінено пряму мову непрямою:

А Є. Гуцало писав, що пам'ять наша - глибокий чарівний колодязь...

Б Вчителька сказала, що мене звать Олена Пилипівна.

В Мені казала мати, щоб робив добро і чисту совість не віддавав за шмати.

Г Сашко побажав сестрам доброго ранку.

4. Позначте схему, яка відповідає реченню:

І щоразу, виймаючи хлібину з печі, бабуся шепотіли: «Який наш хліб, таке й наше життя» (Б. Харчук)

А «П», - а.

В «П, - а, - п».

Б А: «П».

Г А: «П», - а.

5. Позначте речення, у якому слова автора стоять у середині прямої мови:

А Здрастуй, сонце, і здрастуй, вітре! Здрастуй, свіжосте нив! Я воскрес, щоб із вами жити під шаленством весняних злив *(В. Симоненко)*.

Б Чоловік, піднявши злегка картуза, повагом промовляє: «Боже, поможи» *(В. Винниченко)*.

В «Так-так-так», - притирається до моєї ноги стара, з перебитим крилом качка *(М. Стельмах)*.

Г «Ось ходімо подивимось на сліди літа, - так само таємниче говорить мати. - Сьогодні воно торкнулось руками до ягід, і вони почали паленіти» *(М. Стельмах)*.

6. Позначте речення, у якому допущено пунктуаційну помилку:

А Невимовно зрадівши, дядько Сидір бадьоро вигукнув: «О, нарешті знайшов! Тут і копатимемо криницю...» *(В. Скуратівський)*.

Б «Я знаю тільки те, що нічого не знаю», - любив повторювати Сократ *(Із журналу)*.

В «Дуб здавна користується у людей великою шаною - згадував Береговець - з-поміж усіх наших дерев - наймогутніший пагін землі» *(І. Цюпа)*.

Г «А ось уже, хвалити Бога, й на світ благословиться!» - чую голос матері *(С. Васильченко)*.

7. Позначте речення з непрямою мовою:

А Ти знаєш, що ти - людина? Ти знаєш про це чи ні? Усмішка твоя - єдина, мука твоя - єдина, очі твої - одні *(В. Симоненко)*.

Б Японський письменник Акутагава Рюноске сказав: «Щоб зробити життя щасливим, треба любити повсякденні дрібниці» *(Із журналу)*.

В Римський філософ Сенека говорив, що найщасливіший той, хто не думає про щастя *(Із журналу)*.

Г Заревли корови по дворах, закричали гуси на плавах, протягли своє «ку-ку-рі-ку» горлаті півні *(Панас Мирний)*.

8. Позначте речення з непрямою мовою (розділові знаки пропущено):

А Ти до землі всім серцем прихились мені шепоче рідна Україна.

Б Учітеся ти нам прорік борітеся з ярмом неволі.

В Доводила одна нікчемність що підлабузництво це чемність.

Г Ти доросла людина часто кажуть мені.

Д Ну, словом, листя розпустили всі назустріч живодайному дощеві.

9. Позначте речення, у якому правильно оформлено цитату:

А Поет змальовує всенародний визвольний рух, коли: «жінки навіть з рогачами пішли в гайдамаки».

В У романі «Собор» Олесь Гончар порушив важливі проблеми сучасності, адже «Нема країни кращої, ніж правда», - як сказав один із героїв твору металург Іван Баглай.

Г З болем пише Т. Шевченко про українське село: «Чорніше чорної землі блукають люде».

10. Визначте речення, у якому неправильно вжито розділові знаки при прямій мові.

А Стародавня народна приповідка мудро вчить: «Держімося землі, бо земля держить нас».

Б «Скрізь, каже Кармель, скрізь, де я не піду, де не поїду, скрізь бачу вбогих людей, бідаків роботящих» (Марко Вовчок).

В Одного разу дівчина вибігла на кругу і загукала: «Вітре-вітрило, забери мене до себе в гості» (Л.Павленко).

Г «У літах дитинства, - каже Кирило, - можливо, заковано щось вельми для душі необхідне, таке, що потім упродовж усього життя позначається на наших вчинках» (О.Гончар).

11. Знайдіть речення, у якому вжито цитату.

А «Для того щоб написати писанку, треба мати не лише вмілі руки, а й чутливу до краси душу», - мовить у задумі господиня непростої, але привітної, дуже ошатної оселі (О.Григорак).

Б Виряджаючи сина у далеку дорогу, мати дарувала йому вишитий рушник і, бажаючи щастя, говорила: «нехай стелиться тобі доля цим рушником!» (В.Супруненко).

В Розкриваючи велику силу дружби, Григорій Сковорода наводить слова Плутарха: «Дружба, супроводжуючи життя, не тільки додає втіхи й чарівності світлим його сторонам, а й зменшує страждання» (Л.Сохань).

Г «Завтра в ньому оселяться люди», - думає з гордістю Старий Майстер, звівши кам'яний будинок (В.Сухомлииський).

12. Знайдіть правильно побудоване речення з непрямою мовою:

А Нимидора сказала Миколі, що я весь свій дитячий і дівчачий вік поневірялась у чужій хаті.

Б Микола сказав батькам, що він не хоче сватать Варки.

В Захар Беркут сказав, що доки ми будемо держатися купи, ніяка сила нас не переможе.

Г Мати сказала Миколі, що восени пошлемо старостів до Варки.

13. Визначте речення з прямою мовою. Деякі розділові знаки пропущено:

А Французький філософ Вольтер повчав Люби істину, але будь поблажливим до помилок.

Б То що ви там, газдинько, кажете, зварили? А ви спробуйте... – хитро мружиться Матронка.

В Микола запитав, коли прибуває потяг.

Г Чи не час нам в дорогу спитала Соломія.

14. Вкажіть речення, у якому неправильно передана непряма мова:

А Володимира Сосюру завжди просили: почитати нові вірші.

Б На це він відповідав, що зараз же і напише.

В Інколи йому зауважували, що у приміщенні гамірно.

Г Тоді поет заспокоював, що йому тиша не потрібна, бо він думає віршами.

15. Вкажіть речення, у якому правильно оформлено пряму мову:

А Діогена запитали: «Що ти робитимеш, коли зламається бочка, в якій живеш?»

Б «Місце, яке я займаю, не може зламатися» – відповів той.

В «Чим відрізняється дурень від розумного?» – Запитали Наполеона.

Г «Дурні говорять про минуле, – відповів полководець, а розумні – про сучасне».

16. Виберіть речення, де допущено помилку при заміні прямої мови непрямою:

А Мені порадили, щоб я пам'ятав ім'я не тільки нового начальника, але і його дружини.

Б Обов'язково поцікавтеся, як у вас справи, як здоров'я дружини.

В Як приємно почути, що з вами хтось хоче порадитись.

Г На прощання зауважте, як вам приємно було у цій компанії.

17. Правильно поставлено розділові знаки в реченні:

А «Христе, тікаймо!» — твердо й рішуче прошепотіла до неї Олеся.

Б «Та не гавкай хоч ти мені. Чого б ото я гавкав», — жалівся дід.

В Тоді громада загула прелюто: — «Вона ж свій злочин визнала прилюдно!»

Г «Це я, ваш Пірат, впізнаєте? — гавкав він крізь сльози — О, який я щасливий!»

Д Як ударив вдруге — вона й попросилась — «Не рубай, коханий, бо я — твоя мила.

18. Правильно поставлено розділові знаки в реченні:

А «Мати Божа, Царице небесна, — гукала баба в саме небо, — голубонько моя, святая великомученице, побий його, невігласа, святим твоїм омофором!»

Б Олеся... промовляла тихо, утопаючи в нестерпній тузі, «Прощайте, матінко моя рідна, не забувайте мене, не забудете?»

В Подивився ще раз з-під волохатих брів на хворого і сказав «Тут ти вдома. Зрозумів? На багато верстов кругом тут тільки праліс та звірі, а людей нема».

Г «Мамо... — і затнувся, дивлячись на матір: — Дозвольте вас так називати, бо ви ж така... як і моя мати».

19. Укажіть речення, в якому правильно оформлена цитата:

А «Зрадників зневажають навіть ті, — казав свого часу римський історик Тацит, кому вони прислужились».

Б Німецький філософ Вільгельм фон Гумбольдт зауважував: «Най-краща влада та, яка робить себе зайвою».

В «Сама добродійність стає пороком, коли застосовують її помилково» — справедливо зазначив Олександр Довженко.

Г З нами назавжди залишаться слова Василя Стуса «Терпи, терпи — терпець тебе гартує, Сталить твій дух — отож терпи, терпи».

20. Правильно оформлено цитату в реченні:

А «Мова — то серце народу; гине мова — гине народ», це спостереження І. Огієнка містить у собі велику і сумну правду.

Б Шевченко був глибоко переконаний, що український народ порве кайдани колоніалізму, тому й заявляв — «Борітеся — поборете!»

В Шевченко вірив у велике майбутнє України й українського народу і палко закликав своїх земляків:

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь,
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає...

Г Ідеологи звинуватили Миколу Руденка, як він сам згадує, в «Грубих помилках у поетичній творчості».

Д Олесь Гончар пише, що Леся Українка: «поряд із Шевченком, Франком, Панасом Мирним, Коцюбинським... наполегливо розвивала й зміцнювала літературну мову».

21. Правильно оформлено цитату в реченні:

А У статті про О. Кобилянську сказано, що «Класичним зразком алегоричної мініатюри є поезія у прозі «Рожі».

Б «Борітеся — поборете!» — цими словами Т. Шевченко став на захист усіх поневолених.

В Сухомлинський вважав, що: «вміння читати — означає бути чутливим до змісту й краси слова, до його найтонших відтінків».

Г Борис Буряк пише, що: «В художній структурі сценаріїв і фільмів О. Довженка завжди присутній сам автор».

Д Важливу композиційну роль відіграє монолог Мавки, що починається словами

«О, не журися за тіло! Ясним вогнем засвітилось воно, Чистим, палючим, як добре вино, Вільними іскрами вгору злетіло».

22. Пунктуаційну помилку в оформленні цитати допущено в реченні:

А Шевченкове «...треба миром, громадою обух сталить...» стало афоризмом.

Б Образ Прометейя Шевченко використав як символ мужності, нескореності, а отже, і остаточної перемоги: «Не вмирає душа наша. Не вмирає воля».

В «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову», — так визначає роль мови в житті нації Л. Костенко.

Г Іван Франко назвав Івана Нечуя-Левицького «всеобіймаючим оком Правобережної України».

Д Словами: «Від кларнета твого — пофарбована дудка зосталась» Євген Маланюк характеризує пізнього Павла Тичину.

23. Пунктуаційну помилку в оформленні цитати допущено в реченні:

А Леся Українка надавала соціальної загостреності мові, вона говорила: «вигострю, виточу зброю іскристу, скільки достане снаги мені й хисту».

Б Композицію роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» О. Білецький характеризував як «будинок з багатьма прибудовами й надбудовами».

В Золя написав колись палку статтю «Що я ненавиджу», яка закінчується так: «А тепер ви знаєте, що я люблю, до чого відчуваю пристрасну любов ще з юних літ».

Г «Слова — полова, але вогонь в одежі слова!..» — писав Іван Франко. Д Рильський наголошував, що «не тільки в художній літературі, а й у кожному слові людському увага до мови — доконечна річ для того, щоб думка знайшла свою справжню кришталеву форму».

24. Пряму мову в реченні Іван сказав: «Як і будь-якій людині, мені важливо знати, що про мене думають інші, як сприймають мої ідеї» правильно передано непрямою мовою в рядку:

А Іван сказав, що, як і будь-якій людині, мені важливо знати, що про мене думають інші, як вони сприймають мої ідеї.

Б Іван сказав, що, як і будь-якій людині, йому важливо знати, що про нього думають інші, як сприймають його ідеї.

В Іван сказав, що, як і будь-якій людині, для нього важливо знати, що про мене думають інші, як сприймають його ідеї.

Г Іван сказав, що будь-якій людині важливо знати, що про неї думають інші, як сприймають її ідеї.

Д Іван сказав, що, йому як і будь-якій людині, важливо знати, що про неї думають інші, як вони сприймають її ідеї.

25. Прочитайте діалог.

— *Назар, обов'язково забери сестру з дитсадка, – попросила мати.*

— *На жаль, не зможу: я пропустив багато репетицій, – відповів син.*

Точно передає зміст діалогу речення:

А Назар знову відмовився забирати сестру з дитсадка, хоча мати вчергове просила про це.

Б Назар поскаржився, мовляв, пропустив багато репетицій, через те що мама постійно доручала йому забирати сестру з дитсадка.

В Матері дуже не сподобалося те, що Назар відмовився забрати сестру з дитсадка.

Г Мати настійливо просила Назара забрати сестру з дитсадка, але він відмовився, бо пропустив багато репетицій.

Д Мама не вважає репетиції Назара важливою справою, тому просить його все-таки забрати сестру з дитсадка.

26. НЕПРАВИЛЬНО оформлено чужу мову в рядку:

А «Київська міська рада пропонуватиме обмежити використання в магазинах поліетиленових пакетів», – повідомляє пресслужба відомства.

Б Посадовець зазначає: «Погоджено проєкт рішення про зменшення використання поліетиленових пакетів у місцях продажу товарів».

В «Продавці мають запропонувати альтернативу поліетиленовій продукції, – наголошує розробник проєкту, а далі пояснює: – Це можуть бути полімерні чи паперові екопакети, багаторазові торбинки тощо».

Г «Щороку в масштабах ЄС на смітники вивозять вісім мільярдів поліетиленових упакувань, – мотивують це рішення чиновники, – тобто на одного європейця припадає 200 таких одноразових пакетів за рік».

Д «Частина пакетів потрапляє до світового океану з катастрофічними наслідками для флори та фауни» – додає автор проєкту Костянтин Яловий.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови : синтаксис. Київ : Либідь, 1993.
2. Гуйванюк Н. В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис : Лабораторний практикум. Київ : Вища школа, 1989.
3. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2010.
4. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс) : навч. посіб. Ч. 2. Київ : ІЗМН, 1996.
5. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови : навч. посібник. Київ : Либідь, 1995. 400 с.
6. Сучасна українська літературна мова : Синтаксис : [підручник]. Київ : Знання, 2013.
7. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004.

Додаткова

1. Аргументна структура. Проблеми на простото и сложното изречение. / съст. С. Коева. София : СЕМА РЩ, 2004.
2. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови : монографія. Київ : Наукова думка, 1992.
3. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови. Київ : Інститут української мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010.
4. Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. Київ : Наук. думка, 1969.
5. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис. Донецьк : ДонНУ, 2001.
6. Пенчев, Й. Съвременен български книжовен език. Синтаксис. Пловдив, 1998.
7. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання. Київ : Вища школа, 1994.
8. Стоянова Д. Румунська граматика. София, 1998.
9. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис. Київ : Наукова думка, 1972.
10. Українська мова : енциклопедія. Київ : Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2007.
11. Христіанінова Р. О. Формально-граматична організація складносурядних речень. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки*. Бердянськ : ФО-П Ткачук О. В., 2014. Вип. IV. С. 171-180.
12. Христіанінова Р. Складнопідрядні речення відповідності / невідповідності в сучасній українській літературній мові. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”*. 2014. Вип. 21. С.

35-38.

13. Христіанінова Р. О. Лінгвістичний статус безсполучникових складних утворень. *Наукові записки. 2014. Том 164 : Філологічні науки (Мовознавство)*. С. 33-38.

14. Христіанінова Р. О. Формально-граматична типологія складнопідрядних речень. *Мовознавчий вісник*. Вип. 20. Черкаси, 2015. С. 93-98.

15. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові. Київ : Інститут української мови ; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.

16. Христіанінова Р. О. Безсполучникові складносурядні речення в сучасній українській мові. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету*. 2013. Вип. 9. Ч. 2. С. 185-194.

17. Христіанінова Р. О. Складнопідрядне речення в системі складного речення сучасної української мови. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. 2009. Вип. 475 - 477: Слов'янська філологія. С.167-174.

18. Христіанінова Р. О. Традиційні й нові класифікації складнопідрядних речень. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 1. С. 35-38.

19. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення з приреченнєвими підрядними частинами причини. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство*. 2011. Вип. ХХГУ. Ч. 1. С. 508-518.

20. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення, що виражають семантико- синтаксичні відношення допусту. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство*. 2011. Вип. ХХГУ. Ч. 3. С. 415-424.

21. Христіанінова Р. О. Два способи творення складносурядних речень у сучасній українській мові. *Лінгвістична теорія та практика: історичне надбання, актуальні проблеми та перспективи розвитку : матеріали VIII міжнародної науково- практичної конференції, присвяченої пам'яті д. філол. наук, проф. А. К. Корсакова, 12-13 грудня 2014р, МГУ*. Одеса : МГУ, 2014. С. 21-23.

Інформаційні ресурси

1. Загнітко А.П. Сучасний синтаксис і фразеологія: особливості структурних і семантичних зв'язків. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_cit/gprkьпри Іпцу/2009 27Z21.html

2. Попова І. С. Принципи формування системи основних синтаксичних одиниць української мови. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc Рит/бЬит/2008 7A7.html>

3. Шундель Т. Неоднозначність кваліфікації простих та складних речень. ИКБ : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/2011_96_2/statti/28.pdf

4. Ющук П. І. Українська мова : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Либідь, 2004. 640 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk661731.pdf>

Зміст

Передмова.....	3
1. Синтаксис. Словосполучення. Просте речення.....	4
2. Односкладне речення.....	8
3. Ускладнене речення. Однорідні члени речення. Звертання. Вставні слова.....	10
4. Відокремлені члени речення.....	16
5. Складне речення. Складносурядне речення.....	24
6. Складнопідрядне речення.....	27
7. Безсполучникове складне речення.....	33
8. Складне речення з різними видами зв'язку.....	35
9. Пряма і непряма мова. Цитата.....	41

Навчально-методичне видання

Каптур Галина Антонівна

Українська мова. Синтаксис простого та складного речення

*Практикум для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта*

Друкується в авторській редакції

Технічний редактор *Г. А. Каптур*